

СТАНОВИЩЕ

По процедура за придобиване на
образователна и научна степен
„Доктор”

Професионално направление 1.3. Педагогика
Специалност "Педагогика на обучението по изобразително изкуство"

Тема: **„ИЗГРАЖДАНЕ НА ПРОСТРАНСТВОТО В ПЕЙЗАЖА ЧРЕЗ ЦВЕТОВЕТЕ КАТО ИЗРАЗНО СРЕДСТВО ОТ УЧЕНИЦИ В ПЕТИ – ШЕСТИ КЛАС“**

на Теодора Христова Цанкова,
Факултет „Изобразителни изкуства“
Катедра „Изящни изкуства“, АМТИИ
научен ръководител: проф. д-р Зора Янакиева

от проф. д-р Бисера Вълева, СУ „Св. Кл. Охридски“

1. Дисертационният труд на Теодора Цанкова, се състои от следните части: увод, три глави, изводи, заключение и използвана литература. Към текста има и приложения с общ обем от 33 страници. Те са 8 на брой, като, според изискванията на академичното писане, са извън общото тяло на разработката. Приложенията (обучителни табла, учебни презентации, анкета за ученици, нагледни обучителни материали на хартиен носител, обучителни табла в дигитален вариант, рисунки на ученици и др.) са неотменни от труда и са база, върху която се изграждат както тезите на изследването, така и анализите и обобщенията на докторантката. Общият обем на текста е 230 страници. Трудът съдържа необходимите елементи на докторска дисертация. Библиографията обхваща 134 източника, от които 121 заглавия на кирилица и 12 заглавия на латиница.

2. Предметът, обектът, целта, тезата както и конкретните задачи, са обосновани и формулирани интелигентно, с разбиране за същината на методическия и художествен проблем.

3. Обектът, както и изследователският фокус в труда на Теодора Цанкова е стимулирането на визуалното творческо мислене на учениците от прогимназиален клас (5-6 клас), чрез създаване и развитие на педагогически модел, приложим в учебната практика по изобразително изкуство в общообразователното училище. По-конкретно, се акцентира върху

авторския (на докторантката) методически модел „целящ повишаване на знанията и изобразителните умения за пространствено изграждане на дълбочината в пейзажа, посредством изразните възможности на цветовете“ (стр. 6). Теодора Цанкова не само реализира предложения модел в съвсем конкретен сегмент на обучението по изобразително изкуство в прогимназиален курс, но и в текста успява да синтезира обобщаващи насоки и тенденции в обучението, както и да намери и обоснове тяхното място в общите методически постановки по изобразително изкуство.

4. Смесеният носител на изследването и сериозен акцент в дисертационния труд на Теодора Цанкова са подточките 2.3. *Провеждане на дидактически експеримент* от втора глава, 3.5. *Сравнителен анализ на изобразителните резултати на учениците* и 3.6. *Доказване на хипотезата* от трета глава. Докторантката убедително аргументира функционирането на малки учебни групи, които „стимулират взаимодействието между учениците“ като създават надформални отношения, извън традиционността и предопределят развитието на творческо мислене. Теодора Цанкова поставя акцент върху зависимостта на груповите форми на обучение при определени задачи за художествена интерпретация като следствие от предпочитанията на съвременните ученици, формирани като индивидуалисти, под въздействието на новите технологии. Качество на текста е ракурсът към незадоволителното апробиране на някои разпространени методически похвати в съществуващата специализирана литература, поради недостатъчното познаване на същността им, а оттам и на възможностите им. Експерименталният модел, който докторантката предлага е съществен със съчетаването на водещи основни методи и такива, които допълват цялостната система. Тези методи са: „наблюдение, беседа, упражнение, експериментиране с материали и техники, обяснение, инструктиране, работа с учебник, конферанс. А формиращият експеримент (на базата на резултатите) оказва положително въздействие за развитието на учениците в прогимназиалния етап, като система от натрупани знания и умения за пространствено изграждане на пейзажа“ (91стр.). Такава гледна точка върху представянето и анализирането на авторския методически модел оформя базисната концепция на изследването. В този контекст апробирането и анализирането на получените резултати помага на докторантката да изведе, обобщи и ясно да формулира приносите на труда.

5. В труда е приложена смесена методология чрез използване на теоретичен анализ, на педагогически експеримент (с фази: констатиращ, формиращ, контролен), на наблюдение, на диагностичен метод (анкета), анализ – (количествен, качествен и сравнителен), както и на

оценъчен метод, математико-статистически (за обработка и анализ на резултатите от изследването). Този събирателен изследователски подход определя и значимостта на визуално-методическото изследване.

6. Приносите на дисертационния труд са обособени на 216 стр. в текста. Може да се отбележи, че Теодора Цанкова е запозната в детайли с разглежданата проблематика, а експериментът ѝ е добре представен и като художествени примери, и като изводи, които са в основата на анализите, обобщенията и приносите на труда.

От тях могат да бъдат открити тези, които се фокусира върху доразвиването и подпомагането на „съществуващата методическа система на обучение при изграждане на пространството в пейзажа“, като докторантката включва в учебния процес разработени авторски образователни презентации и методически табла „Стъпки“ представляващи водещи методи в преподаването в тази възрастова група, съчетани с други (допълващи) методи.

Заслужава да се отбележи и приносът с фокус върху доразвиването на диагностичен апарат със съответните критерии и показатели за анализ и оценка на живописните ученически творби на тема „Пейзаж“. Докторантката, чрез експеримента си, доказва ефективността му при осъществяване на диагностично-оценъчните процедури. Съществен е приложението от нея модел на работа с учениците и по-специално на възможностите, които им предоставя комбинирането между водещи и допълнителни (подпомагащи) методи. Тази част от изследването е значима с практико-приложната си стойност.

7. Чрез направените научни публикации – доклади, статии и студии в специализирани издания: Цанкова, Т. Илюстрацията и нейните възможности за развитие на изобразителните умения на учениците в прогимназиален етап. – В: Годишник на Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2015, с. 215 – 224; Цанкова, Т. Същност на пейзажа, видове и сходни понятия. – В: Сборник доклади „Пролетни научни четения“ 26-27 април, Пловдив: Макрос, 2016, с. 181 – 186; Цанкова, Т. Исторически предпоставки за зараждане на пейзажа през античната епоха. – В: Сборник доклади „Пролетни научни четения“, Пловдив: Диагон, 2017, с. 228 – 235; Цанкова, Т. Мястото на пейзажа в новата програма по Изобразително изкуство за 5 клас. – В: Сборник доклади „Пролетни научни четения“, Пловдив: Диагон, 2018, с. 225 – 228, резултатите от дисертационния труд имат необходимата популяризация в средата на специалистите в областта.

8. Съпътстващият труда автореферат принципно отразява всички основни идеи в цялостната разработка.

9. Като препоръка, в структурен аспект, е възможно обединяване на подточки и в трите глави на труда. На места изложението е по-есеистично, отколкото жанрът предполага. Различни технически и пунктуационни пропуски се забелязват в целия текст. Има нужда от финална редакторска намеса. Тези бележки не омаловажават работата на докторантката, а са насочени към по-добрата бъдеща реализация на труда. Анализите и изводите от него биха били от полза в академичната подготовка на студентите от специалности свързани с проблемите на преподаването и теорията на изобразителното изкуство.

10. Заключение

Въз основа на научно-изследователските и практично-приложни резултати в представения труд „ИЗГРАЖДАНЕ НА ПРОСТРАНСТВОТО В ПЕЙЗАЖА ЧРЕЗ ЦВЕТОВЕТЕ КАТО ИЗРАЗНО СРЕДСТВО ОТ УЧЕНИЦИ В ПЕТИ – ШЕСТИ КЛАС“, както и оценката ми относно приносите, научните публикации и художествените изяви на докторантката, имам основание да смятам, че трудът има необходимите качества на дисертационен и да предлага на научното жури да присъди на Теодора Христова Цанкова образователната и научна степен „доктор“.

проф. д-р Бисера Вълева
СУ, „Св. Климент Охридски“
ФНОИ, катедра „Визуални изкуства“

08.06.2022г.

София